

Bijlage bij het hoorcollege *Rudolf Escher*

Inhoudsopgave

[Leo Samama](#)
[Bob Kommer](#)

College 1

[H1. Inleiding](#)
[H2. Biografische schets tot en met WOII](#)
[H3. Biografische schets na WOII](#)

College 2

[H4. Een eerste kennismaking met de muziek van Escher](#)
[H5. De oorlogswerken](#)
[H6. Enkele nadere gedachten over muziek](#)

College 3

[H7. Lieder](#)
[H8. Koorwerken](#)

College 4

[H9. Kamermuziek](#)
[H10. De laatste jaren](#)

[Enkele teksten](#)

[Geciteerde muziekfragmenten](#)

[Aanbevolen literatuur](#)

[Gedichten](#)

[Composities](#)

[Colofon](#)

Leo Samama

Leo Samama was als docent verbonden aan de conservatoria van Utrecht, Maastricht en Tilburg en aan de Rijksuniversiteit Utrecht, en schreef voor De Volkskrant, NRC/Handelsblad, de Haagse Post en Luister. Van 1991 was hij twee jaar gedelegeerd artistiek verantwoordelijke (namens het bestuur) bij het Koninklijk Concertgebouworkest, tot 2003 artistiek coördinator van het Residentie Orkest en van 2003 tot 2010 directeur van het Nederlands Kamerkoor.

Samama heeft in tal van besturen zitting genomen, en diverse 'podia' (mede)opgericht, zoals de Nederlandse Strijkkwartet Academie en het internationale platform voor professionele kamerkooren TENSO.

Als auteur schreef hij onder meer *Alphons Diepenbrock, componist van het vocale* (Amsterdam, AUP 2012) en *Nederlandse muziek in de 20ste eeuw* (Amsterdam, AUP 2006), *De zin van muziek* (Amsterdam, AUP 2014), *Het soloconcert* (AUP 2015) en *Het strijkkwartet* (AUP 2018). In 2023 verscheen van hem de Engelstalige uitgave *Alphons Diepenbrock. The Life, Times and Music of a Dutch Romantic Composer* (London, Toccata Press, 2023)

De compositorische werkzaamheden van Leo Samama hebben sinds zijn eerste officiële opus in 1974/75 tot uitvoeringen in binnen- en buitenland, tal van plaat- en cd-producties en een groot aantal opdrachten geleid. Voor zijn verdiensten voor het Nederlandse muziekleven is Leo Samama in juni 2010 benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

Bij Home Academy verschenen van hem diverse hoorcolleges: zowel over grote componisten zoals Mozart, Debussy en Wagner als ook meer thematische colleges, zoals over muziekgeschiedenis, het begrijpen van muzikale composities, over renaissancemuziek, opera en het lied. Kijk voor de volledige lijst op [de website van Home Academy](#).

Opgenomen i.s.m. Bob Kommer Studio's

Bob Kommer Studio's, opgericht in 1952, is één van de oudste geluidsstudio's van Nederland. Naast het verzorgen van geluid voor diverse natuur- en animatiefilms, doet Bob Kommer Studio's al meer dan 20 jaar het 6-kanaals surround geluid van Omniversum en andere IMAX-theaters in Europa. De studio wordt ook gebruikt voor o.a. het inspreken van luisterboeken en het opnemen van hoorcolleges.

Kijk voor meer informatie op <http://www.bobkommer.com>

Synopsis van het hoorcollege *Rudolf Escher*

College 1

H1. Inleiding

In de *Hymne du grand meaulnes* uit 1950 komen verschillende facetten van de muziek van Rudolf Escher bijeen. Zijn liefde voor de Franse literatuur, en voor het Franse land (delen van de hymne ontstonden al fietsend door de Sologne), zijn zoeken naar een veelgelaagde muziek (mede ontstaan door zijn liefde voor de polyfone meesterwerken van de Renaissance) en de noodzaak de verschrikkingen van de Tweede wereldoorlog van zich af te schrijven.

H2. Biografische schets tot en met WOII

Rudolf Escher was een multitalent, die uiteindelijk aan muziek de voorkeur heeft gegeven boven de dichtkunst en de beeldende kunsten. Zo besloot hij in Rotterdam bij Willem Pijper te gaan studeren, terwijl hij nog tot in de jaren vijftig gedichten heeft geschreven (daarnaast was hij een voortreffelijke essayist). Zijn bekendste en belangrijkste geschrift is *Toscanini en Debussy, magie der werkelijkheid* (1938).

In zijn eerste werken is het stempel van zijn leermeester zeker te herkennen, maar ook al vroeg zijn eigen onafhankelijke toon, zijn hang naar lyriek, zijn zoeken – ook in de muziek – naar een verloren Arcadië. Die zoektocht werd door het oorlogsgeweld slechts versterkt (hij componeerde toen ‘te midden van rampen’) en heeft ook na de oorlog menig werk bepaald.

H3. Biografische schets na WOII

Na de oorlog vestigde Escher zich in Amsterdam, was korte tijd medewerker van *De groene Amsterdammer*, en kreeg rond 1950 als componist meer erkenning door het succes van zijn oorlogstryptiek, het orkestwerk *Musique pour l'esprit en deuil* (1941/43), de *Sonate concertante* (1943) voor cello en piano, en *Arcana Musae Dona* (1944) voor piano. In de jaren 1960/61 gaf hij cursussen aan het conservatorium over de betekenis van structuur en vorm bij Debussy in verband met de recente seriële compositietechnieken (Boulez) en de relatie taal-muziek in de vocale muziek van ongeveer 1900 tot heden.

In 1964 werd hij tot wetenschappelijk hoofdmedewerker aan het Instituut voor Muziekwetenschap van de Universiteit van Utrecht aangesteld met als onderzoeksterrein ‘Aspecten van de hedendaagse muziek’. Tegelijkertijd stortte hij zich op alle facetten van de seriële muziek, analyseerde deze en zocht naar mogelijkheden de technieken daarvan ook zelf in zijn toontaal te kunnen integreren. Daarbij speelde ook de analyse van het werk van Debussy, met name diens orkestwerk *Jeux*, een belangrijke rol. Na een artistieke impasse van meerdere jaren kwam Escher in 1966/67 met zijn antwoord: het *Quintetto a fiati*.

College 2

H4. Een eerste kennismaking

Ter introductie de eerste kennismaking Van Leo Samama met de muziek van Rudolf Escher via de *Air pour charmer un lézard*. Met als basis drie muzikale gegevens die stuk voor stuk gevarieerd worden:

FLÛTE

Moderato ♩ = 116

RUDOLF ESCHER
Opus 28 1953

a

b

c "à part" et strictement rythmé

pp p pp p mp ppp

H5. De oorlogswerken

Eschers positie als componist tijdens de Tweede wereldoorlog heeft hij verschillende malen indringend onder woorden gebracht. Zowel met betrekking tot het orkestwerk *Musique pour l'esprit en deuil* als tot *Arcana musae dona* voor piano. Het eerste genoemde werk is zo "een direct antwoord van de creatieve en dus constructieve geest op het destructieve geweld van een verdorven politiek systeem en zijn militaire terreurapparaat." Daarbij speelt de 'marsdreun' een wezenlijke rol.

"Omdat de ene grote climax in het werk met deze mars-structuur samenvalt en bepalend werd voor de noodzaak van de grote instrumentale bezetting, heeft het allicht nut even vast te stellen wat daarmee als muzikale expressie wel en niet werd bedoeld. Niet bedoeld is suggestie van krijgsgeweld (hoe zou dat kunnen?); wel bedoeld is: een tweede stylering tot muziek van wat in eerste stylering een gruwelijk massaspel is geweest, de volledig gedehumaniseerde parademars der nazi's. Bloedige ernst werd muzische ernst en de componist bleef geheel binnen zijn (compositorische) boekje; hij deed niets anders dan componeren, zij het ook "la mort dans l'âme"."

H6. Enkele nadere gedachten over muziek

Eschers belangrijke essay, *Toscanini en Debussy, magie der werkelijkheid* (1938), bevat een passage, die niet vaak genoeg geciteerd kan worden: *"Op muziek rust de doem der tijdelijkheid. Zij stroomt al klinkende voorbij. Wel is de herinnering in staat om gedurende een bepaalde tijd vervloten klank met klinkende in verband te brengen, maar met het intreden der stilte (en welk een stilte, welk een veranderde stilte vaak!), is van het onaantastbaar "bouwwerk" niets meer over. Noch het vermogen zich melodieën, brokstukken, ja zelfs het gehele werk te herinneren (men kan dat immers volkomen in het hoofd hebben), noch het vermogen over het werk te spreken, of het door middel van de partituur te lezen, kan het gebrek aan realiteit verhelpen."*

Daarnaast betreft dit essay een zoektocht naar de muzikale volmaaktheid, zowel vanuit de optiek van de componist, namelijk hoe het volmaakte muziekwerk te scheppen, als van de luisteraar die slechts goed kan luisteren als wat hij hoort ook goed klinkt. Deze zoektocht heeft Escher zijn leven lang bezig gehouden, waardoor menige compositie van zijn hand de toets der kritiek niet heeft doorstaan, en menige andere vele revisies heeft doorstaan.

College 3

H7. Lieder

Rudolf Escher heeft zijn leven lang vocale muziek geschreven. Zowel op teksten van tijdgenoten als Paul Éluard, als op die van dichters uit de Renaissance. Bij de keuze van zijn teksten moet meegespeeld hebben dat hij in de kern zelf ook een dichter was, en dat hij met enkele vooraanstaande

dichters bevriend was, onder wie met M. Vasalis. Door de jaren heen bleef Escher echter twijfelen aan de kwaliteit van zijn liederen. Zo verdween menig lied uit het zicht, teruggetrokken, afgekeurd. Toch horen we in zijn liederen, ook die pas na zijn dood weer tevoorschijn zijn gekomen, diezelfde ene componist, die zoekend naar volmaaktheid minutieus zijn vocale composities opbouwde, veelal op basis van strakke vormen, en voorzien van een krachtige, ingehouden lyriek.

H8. Koorwerken

Eenzelfde karakteristiek kenmerkt de koorwerken, die zonder meer tot de mooiste behoren die in de 20e eeuw in ons land geschreven zijn. Hierin komen Eschers liefde voor de Renaissance polyfonie en de koorstechniek van bijvoorbeeld Debussy en zijn generatie bijeen. Maar ook dan kunnen we gerust stellen dat de techniek van Eschers koorwerken uniek is. Zij is ongemeen gedifferentieerd en tegelijk vocaal en instrumentaal gedacht. Dat laatste komt tot uiting in de vocaliserende partijen (dus bestaan uit klanken zonder woorden), die als achtergrond fungeren voor de tekstlijnen, een 'fond' en 'figure'-techniek die Rudolf Escher meesterlijk beheerste (evenals Debussy overigens), met veel aandacht voor wat daarbij op de voorgrond moet klinken en wat fond, klankdecor, is, hoe hecht ook met elkaar verbonden. Zoals in de liederen op teksten van Emily Dickinson of W.H. Auden.

College 4

H9. Kamermuziek

De muziek van Escher werd geregeld en ook wel enigszins begrijpelijk in het verlengde beschouwd van die van Debussy en Ravel. De eerste vanwege de technische verwantschappen, de tweede ook op basis van de virtuoze instrumentale techniek die beiden zozeer beheersten. Toch heeft hij altijd weer willen duidelijk maken dat hij geen epigoon is van welke Franse componist dan ook, evenmin overigens als van enige andere componist, maar dat hij vooral het technische meesterschap van zijn voorgangers en tijdgenoten probeerde te doorgronden, om op basis daarvan een geheel eigen toonkunst te scheppen.

Hij ging daarin zo ver dat hij toen hij begin jaren zestig enkele jaren niet meer wist hoe verder te gaan – de jongere componisten, maar ook heel wat van zijn generatiegenoten, waren met technieken als dodecafonie, serialisme, aleatoriek en dergelijke in de weer –, besloot om zijn licht op te steken bij Pierre Boulez (een van de meest vooraanstaande serialisten) en in de elektronische studio's van de TU Delft. In 1967 was het directe resultaat van zijn zoektocht het Blaaskwintet *Quintetto a fiati*, waarin hij verschillende nieuwe, eigentijdse technieken ten dienste van zijn eigen toontaal wist te stellen.

H10. De laatste jaren

Zo kwam Escher in de laatste twaalf-dertien jaar met enkele unieke werken, waaronder naast het genoemde Blaaskwintet, de liederencyclus met orkest *Univers de Rimbaud*, de *Sinfonia per dieci strumenti*, de *Monoloog voor fluit solo*, de *Sonate voor klarinet solo*, de *Fluitsonate en het Trio voor klarinet, altviool en piano*. En intussen bleef hij ook aan oudere werken schaven. Hij nam nu eenmaal geen genoegen met minder dan een volmaakte muzikale conceptie. Een houding die hij ook op zijn handjevol compositieerlingen probeerde over te dragen, echter met wisselend succes. Het Lento en het bijzondere laatste deel van de *Fluitsonate* waarmee dit hoorcollege wordt afgerond, mogen als klinkend toonbeeld gelden dat Rudolf Escher met zijn noot voor noot op een goudschaaltje gewogen oeuvre, zeker in Nederland, de belangrijkste componist van zijn generatie was.

Lento ($\text{♩} = 56$) ♪ *sempre*

Flauto solo

ppp p pp pp mf p ppp pp p pp mf f pp f pp f pp p mf p ppp p pp mf ppp p pp

da lontano *da lontano* *da lontano* *poco rit. ... a tempo*

Pagina van het Lento uit de *Fluitsonate* van Rudolf Escher

Teksten bij de vocale werken van Escher, die in het hoorcollege worden behandeld:

Tristan Corbière – Rondel

Il fait noir, enfant, voleur d'étincelles!
Il n'est plus de nuits, il n'est plus de jours;
Dors ... en attendant venir toutes celles
Qui disaient: Jamais! Qui disaient: Toujours!

Tristan Corbière – Petit mort

Va vite, léger peigneur de comètes!
Les herbes au vent seront tes cheveux;
De ton oeil béant jailliront les feux
Follets, prisonniers dans les pauvres têtes....

Charles de Vion - "Songe, songe Mortel..."

Songe, songe Mortel, que tu n'es rien que cendre
Et l'assuré butin d'un funeste cercueil;
Porte haut tes desseins, porte haut ton orgueil,
Au gouffre du néant il te faudra descendre.

Qu'est enfin un César, et qu'est un Alexandre
Dont les armes ont mis tant de peuples en deuil?
Ils sont où les grandeurs doivent toutes se rendre
Et toutes se briser comme sur un écueil.

Que ces exemples donc ton esprit humilient,
Et que tes vanités sous de tels Rois se plient;
Ils furent dans leur temps plus que tu n'es au tien.

Cependant il n'en reste, après tant de merveilles
Qui furent des humains la perte et le soutien,
Qu'un peu de poudre au vent, et de bruit aux oreilles.

Henri Jean-Marie Levet – Outwards

L'Armand-Béhic (des Messageries Maritimes)
File quatorze noeuds sur l'Océan Indien...
Le soleil se couche en des confitures de crimes,
Dans cette mer plate comme avec la main.

— Miss Roseway, qui se rend à Adelaïde,
Vers le Sweet Home au fiancé australien,
Miss Roseway, hélas, n'a curé de mon spleen;
Sa lorgnette sur les Laquedives, au loin...

— Je vais me préparer – sans entrains ! – pour la fête
De ce soir: sur le pont, lampions, danses, romances
(Je dois accompagner miss Roseway qui quête

— Fort gentiment – pour les familles des marins
Naufragés !) Oh, qu'en valse lente, ses reins
À mon bras droit, je l'entraîne sans violence
Dans un naufrage où Dieu reconnaîtrait les siens...

Paul Éluard – Le visage de la paix (fragment)

Je connais tous les lieux où la colombe loge
Et le plus naturel est la tête de l'homme.

L'amour de la justice et de la liberté
A produit un fruit merveilleux
Un fruit qui ne se gâte point
Car il a le goût du bonheur.

Que la terra produise que la terre fleurisse
Que la chair et le sang vivants
Ne soient jamais sacrifiés.

Que le visage humain connaisse
L'utilité de la beauté
Sous l'aile de la réflexion.

Pour tous du pain pour tous des roses
Nous avons tous prêté serment
Nous marchons à pas de géant
Et la route n'est pas si longue.

Nous fuirons le repos nous fuirons le sommeil
Nous prendrons de vitesse l'aube et le printemps
Et nous préparerons des jours et des saisons
A la mesure de nos rêves.

La blanche illumination
De croire tout le bien possible.
[...]

Emily Dickinson – Wild nights

Wild Nights – Wild Nights!
Were I with thee
Wild Nights should be
Our luxury!

Futile – the winds –
To a heart in port –
Done with the compass –
Done with the chart!

Rowing in Eden –
Ah, the sea!
Might I moor – Tonight –
In thee!

Emily Dickinson – To make a prairie

To make a prairie it takes a clover and one bee,
One clover, and a bee.
And revery.
The revery alone will do,
If bees are few.”

Pierre de Ronsard – Ciel, Air et Vents

Ciel, air et vents, plains et monts découverts,
Tertres vineux et forêts verdoyantes,
Rivages torts et sources ondoyantes,
Taillis rasés et vous bocages verts,

Antres moussus à demi-front ouverts,
Prés, boutons, fleurs et herbes roussoyantes,
Vallons bossus et plages blondoyantes,
Et vous rochers, les hôtes de mes vers,

Puis qu'au partir, rongé de soin et d'ire,
A ce bel oeil Adieu je n'ai su dire,
Qui près et loin me détient en émoi,

Je vous supplie, Ciel, air, vents, monts et plaines,
Taillis, forêts, rivages et fontaines,
Antres, prés, fleurs, dites-le-lui pour moi.

Arthur Rimbaud – Le mal

Tandis que les crachats rouges de la mitraille
Sifflent tout le jour par l'infini du ciel bleu;
Qu'écarlates ou verts, près du Roi qui les raille,
Croulent les bataillons en masse dans le feu;

Tandis qu'une folie épouvantable broie
Et fait de cent milliers d'hommes un tas fumant;
– Pauvres morts ! dans l'été, dans l'herbe, dans ta joie,
Nature! ô toi qui fis ces hommes saintement!...

– Il est un Dieu, qui rit aux nappes damassées
Des autels, à l'encens, aux grands calices d'or;
Qui dans le bercement des hosannah s'endort,

Et se réveille, quand des mères, ramassées
Dans l'angoisse, et pleurant sous leur vieux bonnet noir,
Lui donnent un gros sou lié dans leur mouchoir!

Geciteerde muziekfragmenten

Escher - Hymne du Grand Meaulnes, Rotterdams Philharmonisch Orkest, Jeffrey Tate – Donemus Composers' Voice

Escher - Eerste pianosonate, Sepp Grotenhuis - Ottavo

Pijper – Pianosonate, Robert Moeling - Intermusic

Escher – Sonatine, Sepp Grotenhuis - Ottavo

Escher - Trio d'anches, Alan R. Kay, Dorian Cooke, James Austin Smith - Etcetera

Escher - The Long Christmas Dinner – Donemus Composers' Voice

Escher - Quintetto a fiati, Alan R. Kay, Dorian Cooke, Ingrid Geerlings, James Austin Smith, Ron Schaaper – Etcetera

Escher - Air pour charmer un lézard, Koos Verheul – Globe

Escher - Musique pour l'esprit en deuil, KCO - Riccardo Chailly - Brilliant Classics

Vermeulen - Derde symfonie 'Thrène et Péan', Residentie Orkest, Ferdinand Leitner – Donemus Composers' Voice

Escher – Arcana, Thomas Beijer – Gutman Records

Escher - Tweede symfonie, Koninklijk Concertgebouworkest, Bernard Haitink (radio-opname)

Escher - Trois poèmes de Corbière, Marcel Beekman, Hans Adolfsen - Ottavo

Escher – La vie du Sieur de Dalibray, Marcel Beekman, Hans Adolfsen - Ottavo

Escher – Nostalgies, Marcel Reijans, Radio Kamerorkest, Ed Spanjaard – Donemus Composers' Voice

Escher - Le vrai visage de la paix, Nederlands Kamerkoor , Ed Spanjaard - Brilliant Classics

Escher - Songs of love and eternity, Nederlands Kamerkoor , Ed Spanjaard - Brilliant Classics

Escher - Ciel, air et vents, Nederlands Kamerkoor , Ed Spanjaard - Brilliant Classics

Escher - Three poems by W.H. Auden, Nederlands Kamerkoor , Ed Spanjaard - Brilliant Classics

Escher - Tombeau de Ravel, Jacques Zoon, Bart Schneemann, Ronald Hoogeveen, Zoltan Benyacs, Dmitri Ferschtman, Glen Wilson - Brilliant Classics

Escher - Univers de Rimbaud, Jean Giraudeau, Residentie Orkest, Ferdinand Leitner - Olympia

Escher – Fluitsonate, Emily Beynon, Sepp Grotenhuis - Ottavo

Rudolf Escher (foto: Eva Besnyö, c1957)

Extra teksten

Gedichten van Rudolf Escher

The man who kept his form (1935)

Hij handhaaft tropisch aan den oerwoudrand
de wankle macht der blanke heerschers tegen
rimboe-woeker, kwade demonen ontstegen
aan rottend loof, tegen den witheeten brand.

Soms denkt hij aan 't verlof in 't drassig land
waar hij een vrouw wil vinden op zijn wegen.
Zijn ouders, kromgetrokken in den regen,
zilver-omlijst, wonen in Hoogezand.

De nacht valt zwaar en 't woud wordt rotsenwand.
De macht der tropen geurt in 't zwart en zwelt,
maar hij bestrijdt haar kalm met zacht geweld:

In lamplicht draait een zwarte schijf en zweven
Mozarts fluitmelodieën tot trillend leven;
onder het atap-dak houdt 't Westen stand.

Vorbij (1946)

Door wilgenloover, glanzend, glanzend bewogen,
suizen de milde wereldsche vleugen van streelende
zomerwind, halmen en twijgen omspelende,
stroomend in Hollandsch azuur, door meeuwen bevlogen.

Het water, zoo blauw en zoo goed voor genietende lijven,
verspoelde een weelde langs soepel zich rekkende leden.
Wij waren van zomer loom en van zomer tevreden;
Koel was het gras, en wij konden hier uren blijven,

zoolang als wij wilden: de middag was wijd, een eigen
gebied in den tijd, dat met avond niets had te maken.
De school lag ver in een stad, waarvan wij de daken -
- staande - wel glinsteren zagen in 't zomersche zwijgen.

Ons lachen, het licht dat ons dansend bewegen bescheen,
de kleurige kano's in 't water, het doffe, gesmoorde
ploffes der boot, dat de vrede geenszins verstoorde,
ons voelen, ons lichaam: voorbij, voorbij en verdwenen... Waarheen?

Overgang (1946)

De weiden glanzen in een najaarsavondschijs
die heel een jaargetij van zomer doet vervreemden.
Reeds wappert door den zeewind over leege beemden
een koud, onrustig licht, dat nergens thuis kan zijn.

Door esschenloover waren grijze ritselingen,
en ook het riet gebaart met heimelijk gerucht
dat dorring nader lispelt, spieg'lend met de lucht
een vaal gepluim in afgelegene weteringen.

De torenvalk scheert over veld en sloten aan,
en waar hij even wiegelt onder 't traag gewemel
der wolken, blijft een fijne eenzaamheid den hemel
steken. Maar vóór wij 't merken is hij heengegaan.

In 't kruingebied der kromgewrongen boomenranden
verwijlt nog ijl oranje najaarsavondschijs.
De vogels die niet langer meer te houden zijn
ontzwermen, hoog en ongenaakbaar, deze landen.

Brief van Escher aan Peter Schat:

Amsterdam, 26 juni 1958

Beste Peter,

Dit is zo maar een briefje, omdat ik het rode achterlichtje van je scooter weer zag verdwijnen in de nacht. Al was het een stadsnacht, het verdween toch. En al was ik nu omringd door honderden duizenden mensen, kletsend, zuipend, rokend, parend, lijdend, dromend of alleen maar slapend in al hun met behang beplakte stenen holen, en al bleef ik nu niet alleen met de dennen en de geur van bos en geruis van wind om mij heen, toch voelde ik weer dat ik nooit zal wennen aan het verdwijnen van zo'n rood lichtje in het donker. Ze zijn er niet zo veel in een leven, die rode lichtjes en mèt het telkens weer verdwijnen ervan voel ik altijd het voorbij-ijlen van de korte levenstijd. Het is niet anders.

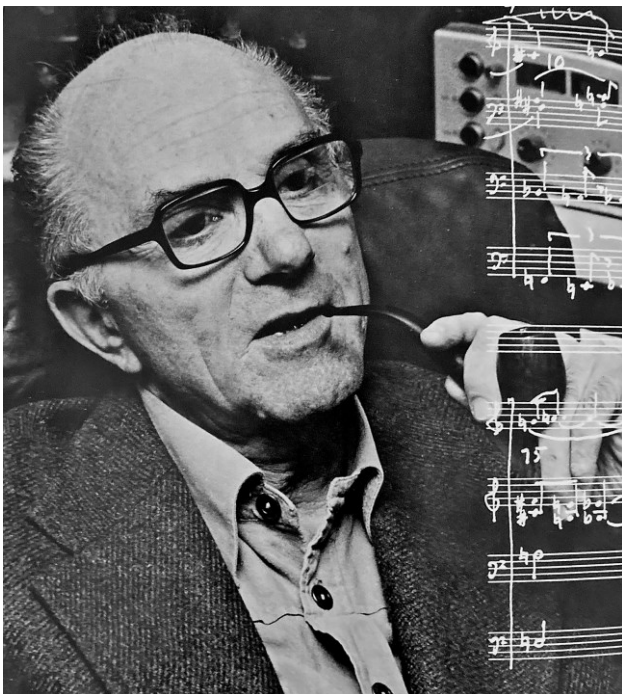
Hoe is het gegaan met de kazerne? Nog gedonder gehad? Ik heb mij de volgende dag en vanochtend verdiept in 'Un ballo in maschera' (2de acte), die geweldige scène in 'Don Giovanni' met Leporello en het standbeeld, en in het slot van 'Carmen' uitsluitend om weer even goed te weten hoe je ècht voor de menselijke stem schrijft, wat muziekdramatiek is en wat gezonde uitingen van passie zijn. Ach, wat een knoeier is Schönberg met dergelijke figuren vergeleken! Letterlijk: hopeloos. Als ik een leerling had, zou ik nu maanden besteden aan het maat voor maat analyseren van die genoemde passages. Verdi's 'Ballo' gaat nog in het festival. Ik heb behoefte om die muziek weer eens te horen, juist na dat steriele gezwemel van 'Erwartung'. Morgenavond the American Ballet, zaterdagavond Martin: concert voor clavecimbel, piano en harp + orkest en Bartók: sonate voor 2 piano's en slagwerk in het conservatorium, door leerlingen. Het schijnt erg goed te zijn. Ga er met Sido en Giel heen. Hoop spoedig eens naar Utrecht te kunnen komen voor Rietveld.

Het ga je goed,

Ruut.

Rudolf Escher, 1960

Rudolf Escher (1912-1980) (foto: David van Dijk, 1978)

Composities (selectie)

Pianosonate (1935)
Trois poèmes de Tristan Corbière, voor sopraan en piano (1936; rev. 1947)
Orgelsonate (1937) ms, uitgave enkel van de Passacaglia (rev.1946)
Trio d'anches, voor hobo, klarinet en fagot (1939; rev. 1942)
Largo voor orkest (onvoltooide Sinfonia in memoriam Maurice Ravel) (1940)
Horcajo (M. Legrand), voor mezzosopraan en piano. (1941)
Musique pour l'esprit en deuil, orkest (1941/43)
Lettre du Mexique (Tristan Corbière), voor bariton en piano (1942)
Sonate concertante, voor cello en piano (1943)
Arcana (oorspronkelijk Arcana Musae Dona), voor piano (1944)
Sonata per due flauti (1944)
Habanera, voor piano (1945)
Sonata per violoncello solo (1e en 2e deel 1945/ 3e deel 1948)
Passacaglia, orkest (1946)
De poort van Ishtar (F. Schmidt-Degener), toneelmuziek, voor gemengd koor en orkest (1947)
La vie du Sieur Dalibray (Ch. de Vion), voor tenor en piano (1947/49)
Concert voor strijkorkest (1948)
Aria van de kleine zeemeermin (M.Vasalis), voor sopraan en orkest (1949)
Sonata per flauto solo (1949)
Non troppo, voor piano (1949)
Due voci voor piano (1949/50)
Sonata per violino e pianoforte (1950)
Hymne du Grand Meaulnes, orkest (1950/51)
Sonatina per pianoforte (1951)
Chants du désir (L.Labé), voor mezzosopraan en piano (1951)
Nostalgies (Henry Jean-Marie Levet), voor tenor en orkest (1951)
Le tombeau de Ravel, voor fluit, hobo, klavecimbel, viool, altviool en cello (1952; rev. 1959)
Strange meeting (Wilfred Owen), voor bariton en piano (1952)
Air pour charmer un lézard voor fluit (1953)
Symfonie nr. 1 (1954) (rev. door Wim Boogman, 1991)
Le vrai visage de la paix (P. Éluard), kamerkoor (1953; rev. 1957)
Songs of love and eternity (Emily Dickinson), kamerkoor (1955)
Ciel, air et vents... (P. de Ronsard), kamerkoor (1957)
Symfonie nr. 2 (1958; rev. 1980)
Trio à cordes (1959)
The long Christmas Dinner (Thornton Niven Wilder), elektronische muziek (1960)
De Perzen (Aischylos) toneelmuziek, voor mannenkoor en 8 instrumenten (1962/63)
Summer rites at noon, voor twee orkesten (1962/65, 1970/71; rev. en orkestratie door Jan van Vlijmen, 1987)
Quintetto a fiati (1966/67)
Monologue voor fluit (1970)
Sonate voor klarinet solo (1973)
Three poems by W.H.Auden, kamerkoor (1975)
Univers de Rimbaud, voor tenor en orkest (1969/70; rev. 1977)
Sinfonia per dieci strumenti (1976)
Trio voor klarinet, altviool en piano (1979)
Sonate voor fluit en piano (1979)

Bewerkingen

Cl. Debussy, Les chanson de Bilitis, bewerkt voor spreekstem, twee fluiten, twee harpen en celesta (1972)

Cl. Debussy, Six épigraphes antiques, bewerkt voor orkest (1975/77)

Geschriften

Toscanini en Debussy: magie der werkelijkheid, Rotterdam, 1938

Maurice Ravel, in: Groot Nederland, Amsterdam, 1939

Rudolf Escher: 'Musique pour l'esprit en deuil', in: Sonorum speculum xx, 1964, 15

Rudolf Escher: 'Quintetto a fiati', in: Sonorum speculum xxxiv, 1968, 24-32

Debussy: actueel verleden, red. D. Hamoen en E. Schönberger, Buren, 1985

Beweging en metamorfosen. Een briefwisseling (met M.C. Escher), Amsterdam, 1985

Peter Schat – Rudolf Escher: Brieven 1958-1961, red. Erik Voermans, Zutphen, 1992

Aanbevolen literatuur

Elmer Schönberger, Hersenschim en blinde vlek (1976), in: *De wellustige tandarts & andere componisten*, Amsterdam 1985, p.78-104

Leo Samama, Vermeulen, Pijper en Escher - Drie erflaters in de muziek van de twintigste eeuw: drie vrienden, in: *Erflaters van de twintigste eeuw*, Amsterdam, 1991, p.264-289

Beatrijs Escher (ed.), *Rudolf Escher: het oeuvre, catalogue raisonné*, Amsterdam, 1998

Johanneke van Slooten, Componist Rudolf Escher stelt zijn gehoor op scherp, in: *Tirade*, 298, 2003 nr.1, p.641-651

Leo Samama, *Nederlandse muziek van de 20ste eeuw*, Amsterdam, 2006

Colofon

Home Academy geeft hoorcolleges uit voor thuis en onderweg. Direct te downloaden of onbeperkt te streamen in de Home Academy Club. Interessante onderwerpen, van geschiedenis tot natuurwetenschappen, voorgedragen door boeiende sprekers. Zo kan je kennis opdoen in de auto, in de trein, op de fiets of thuis op de bank. Download de Home Academy app voor het beluisteren van onze hoorcolleges op een mobiel of tablet.

Kijk verder op www.home-academy.nl

Uitgave Home Academy Publishers
Middelblok 81
2831 BK Gouderak
Tel: 0182 – 370001
E-mail: info@home-academy.nl

Opname	Bob Kommer (Den Haag, juni 2023)
Stem Inleiding	F.C. van Nispen tot Sevenaer
Muziek Intro	Cok Verweij
Mastering	Frits de Bruijn
Vormgeving	Floor Plikaar

© Hoorcollege Copyright 2024 Home Academy Publishers B.V.

ISBN 978 90 8530 272 8

NUR 661, 77, 78

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, uitgeleend, verhuurd, uitgezonden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door (foto)kopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaand schriftelijk toestemming van de uitgever.